

Suomen Diabetesliitto ry:n huomiot Ylioppilastutkintolautakunnan koesuoritusta heikentävän syy huomioon ottamista koskevien määräysten ja ohjeiden päivitykseen

Suomen Diabetesliitto ry kiittää Ylioppilastutkintolautakuntaa kommenttipyyntöistä ja mahdollisuudesta osallistua päivitystä käsittelevään keskustelutilaisuuteen.

Diabetesliitto on käynyt viime vuosina hedelmällistä vuoropuhelua Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa diabeteksen hoitotoimenpiteiden ja mahdollisten akuuttien komplikaatioiden vaikutuksesta koetilanteessa suoriutumiseen ja erityisjärjestelyjen tarpeeseen. Varautuminen diabeteksen edellyttämiin hoitotoimiin tai mahdollisiin akuutteihin komplikaatioihin ja niiden seurauksiin tai hiljattain saatu diabetesdiagnoosi voivat olla perusteena haettaville erityisjärjestelyille, kuten lisäajalle.

Nykyiset määräykset ja ohjeet huomioivat kiitettävästi erityisjärjestelyt sairauden vuoksi ilmenevissä äkillisissä ja ennakoimattomissa tilanteissa ja ovat selkeät myös ennakkoon haettavien erityisjärjestelyjen osalta.

Nykyisten määräysten kohta 2 ”**Järjestelyt, jotka eivät edellytä erillistä hakemusta tai päätöstä**” turvaa diabeteksen hoidossa tarvittavien hoitotarvikkeiden ja -välineiden tuomisen koetilaan ilman erillistä hakemusta erityisjärjestelyistä:

”Ilman lautakunnan erillistä lupaa kokelaalla saa olla tarvittaessa käytössään

- resepti- ja käsikauppalääkkeitä
- sairauden hoidossa välttämättömiä välineitä
- [...]

Kokelaan tuomat välineet ja lääkkeet tarkistetaan ennen kokeen alkamista. Langattomia elektronisia laitteita saa tuoda koetilaan vain lääkärintodistuksen perusteella. Kokelaan pitää etukäteen tiedottaa rehtoria näiden laitteiden toiminnallisuuksista ja käyttötavoista, jotta valvojat kykenevät valvomaan niiden käyttöä.”

Diabetesta sairastavien ei tule joutua hakemaan koulua varten virallista lääkärinlausuntoa sairauden hoidon edellyttämistä lääkkeistä ja hoitotarvikkeista, joita koetilanteessa tulee olla mukana. Asia voidaan hoitaa kevyemmin terveydenhuollon ammattihenkilön kirjoittamalla todistuksella siitä, että henkilö sairastaa diabetesta ja tarvitsee kokeeseen mukaansa tietyt, yksilöidyt hoitovälineet. Diabetesliitto on valmistellut tällaisen todistuksen strukturoidun mallipohjan helpottamaan niin lääkäreiden, lukioiden kuin kokelaidenkin työtä. Todistus pohja [Lääkärintodistus tentti- tai koetilaisuutta varten diabeteksen hoidosta ja seurannasta](#) on Diabetesliiton verkkosivulla saatavilla ja sähköisesti täytettävissä.

Huomioimme, että nykyisten määräysten mukaan lääkärintodistusta edellyttäviä langattomia elektronisia laitteita diabeteksen hoidossa voivat olla myös älypuhelimet, joilla seurataan verengluukoositasoa tai annostellaan insuliinia insuliinipumpusta. Älypuhelimien käytön yleistymiseen diabeteksen hoidossa ja näin ollen koetilanteissa tulee varautua.

Kannattamme keskustelutilaisuudessa 5.10. esiin nousutta tarvetta vakinaistaa määräyksiin myös muiden terveydenhuollon ammattilaisten kuin lääkärien kirjoittamien todistusten hyväksyminen. Esimerkiksi diabeteshoitajan tai muun diabetesta sairastavan tilanteesta hyvin perillä olevan terveydenhuollon ammattilaisen kirjoittama todistus tulisi hyväksyä erityisjärjestelyhakemuksen liitteenä, samoin edellä mainitun hoitotarviketodistuksen allekirjoittajana tulisi hyväksyä myös muu kuin lääkäri silloinkin, kun käytössä on langattomia elektronisia laitteita. Tämä tulisi huomioida myös nykyisten määräysten erityisjärjestelyjen prosessikuvauksessa kaaviossa sivulla neljä.

Kohdassa 6 **Koesuoritusta heikentävän syynhuomioon ottaminen arvostelussa** todetaan, että "[s]airaus tai vamma, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus tai erityisen vaikea elämäntilanne voidaan ottaa arvostelussa huomioon, jos kokelas on saamassa kokeesta hylätyn arvosanan." Määräyksessä luokitellaan sairauden ja vamman vaikutus koesuoritukseen kolmiportaisella asteikolla: vaikuttaa jonkin verran, vaikuttaa merkittävästi ja vaikuttaa erittäin paljon. Huomautamme, että tämä asteikko on tulkinnanvarainen, ja esimerkiksi verensokeritasojen vaikutusta koesuoritukseen on haastavaa arvioida. Todennettavaksi tulee tällöin paitsi itse vaikutus, myös vaikutuksen voimakkuus. Mikäli kokelas koetilanteessa joutuu tavanomaista enemmän tarkkailemaan verensokeriaan tai mikäli hänellä on paljon normaalikoulupäivästä poikkeavia matalia tai korkeita verensokeriarvoja, jotka edellyttävät häneltä hoitopäätöksiä, tulisi hänellä olla mahdollisuus kertoa tästä koevalvojalle ja saada asiasta merkintä koepöytäkirjaan riippumatta siitä, onko hän hakenut tai onko hänelle myönnetty erityisjärjestelyjä.

Juha Viertola
toiminnanjohtaja
Suomen Diabetesliitto ry
juha.viertola@diabetes.fi

Lisätiedot:
Laura Tuominen-Lozić
sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Suomen Diabetesliitto ry
laura.tuominen-lozic@diabetes.fi
p. 0400 723 655